

Олександр Дуднік,

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

e-mail: dudn70@ukr.net

тел.: +38(068) 151 74 13

**ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (1917–1921)
У ПОКАЖЧИКАХ ЗМІСТУ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ**

У статті висвітлено й проаналізовано бібліографічні покажчики змісту періодичних видань, в яких відображена історія національно-визвольних змагань українського народу початку ХХ ст. Розглянуто покажчики змісту, що були укладені на основі періодичних видань українського зарубіжжя, українських радянських видань середини 20-х – початку 30-х років ХХ ст., а також української періодики на окупованих західноукраїнських землях міжвоєнного періоду.

Ключові слова: Українська революція 1917–1921 рр., періодичні видання, бібліографічні покажчики змісту журналів, покажчики змісту газет, українська діаспора.

Упродовж 2017–2021 рр. український народ відзначає 100-річчя Української революції і вшановує пам'ять народних героїв, які боролися за українську державу, відстоювали національні цінності свого народу. Щоправда, понад 70 років в Україні ці події інтерпретувалися з класових позицій, а вірніше з позицій однієї партії, яка монополізувала не тільки владу в державі, а й ідеологію, підмінивши загальнонародні цінності особистими інтересами невеликої групи людей. Так, більшовицький переворот восени 1917 р. у Російській імперії радянські дослідники називали пролетарською революцією. У подальшому ця історична подія була міфологізована комуністичною владою завдяки великій кількості різнопланової літератури, що приурочувалась їй. За допомогою міфу маніпулювали свідомістю широких народних мас, формуючи у них віру в те, що це була перемога трудящих над панівним класом капіталістів. Визначальна роль у цій перемозі відводилася начебто найбільш свідомому – робітничому класу, а значення переважаючої маси населення – селян – ігнорувалося,

применшувалося, або ж подавалося як діяльність деструктивного елементу – національно-буржуазного, контрреволюційного чи просто бандитського [3]. До останніх відносили насамперед селянські повстання і рухи в Україні під проводом Н. Махна, Н. Григор'єва, Д. Терпила (Зеленого), Г. Савонова та багатьох інших. Цей явний обман упродовж багатьох десятиліть насаджувався у свідомість не одного покоління радянських громадян, зокрема й українців. Антиукраїнській інтерпретації подій 1917–1921 рр. було присвячено десятки тисяч досліджень і десятки ретроспективних і поточних тематичних бібліографічних покажчиків, зокрема, «Велика Жовтнева соціалістична революція на Україні» (Київ, 1957) та «Великий Жовтень на Україні (березень 1917 р. – лютий 1918 р.)» (Київ, 1967). Побачили світ біобібліографічні покажчики, приурочені відомим більшовикам-революціонерам як всієї України, так і окремих її регіонів і міст: «Їх іменами названо вулиці», «Вони боролися за владу рад». Тобто радянська бібліографія виступала вагомим інструментом провладної пропаганди й агітації.

У ті часи чи не єдиним прикладом об'єктивності у висвітленні зазначених подій були періодичні видання української еміграції і діаспори. Вони зберігали пам'ять про національних героїв України, загаврованих радянською владою, спростовували історичні перекручення подій та фальсифікації радянських вчених. Такі періодичні видання становили загрозу радянській ідеології та її системі, а тому були заборонені в СРСР. Їх цінність і актуальність, зокрема у наш час, чітко визначив відомий історик С. Білокінь, зазначивши, що «маловідомі сучасним українцям видання української еміграції та діаспори, такі як «Рідне слово», «Український літопис», «Голос державника», «Україна і світ», «Листи до Приятелів» та інші могли б суттєво зміцнити наш сьогоднішній інтелектуальний потенціал, бо їх автори не раз випередили материкову теоретичну думку більш як на сорок літ, адже ці проблеми актуальні й цікаві досі» [10, с. 3.].

Після 1991 р. відродження і формування національної історичної пам'яті в суспільній свідомості українського народу відбувалося повільно і здебільшого у вузьких рамках наукових і навчальних програм вищих і середніх закладів освіти. Керівництво держави не поспішало з цим процесом, оскільки не всі його представники були національно свідомими, або побоювалися негативної реакції сусідньої держави. Переломним етапом у цьому плані було президентство В. Ющенко, який щороку свого перебування біля керма держави видавав укази про вшанування

національних героїв та відзначення відомих подій національно-визвольних змагань українського народу 1917–1921 рр. Як наслідок, активізувався й процес підготовки систематичних покажчиків змісту окремих періодичних видань, зокрема тих, що виходили у революційні та післяреволюційні роки на українських землях і за кордоном. Такі видання стали важливою частиною довідково-бібліографічних ресурсів і цінним джерелом інформації про революційні події в Україні 1917–1921 рр. Їх використання прискорює пошукову роботу дослідників, даючи їм змогу легко віднайти необхідні матеріали, порівняти зміст часописів та висвітлення їхніми дослідниками-дописувачами тієї чи іншої теми. Вивчення таких покажчиків – важливий складник системної наукової роботи із зазначеної теми, адже в них подається література про революційні події з національних позицій.

Висвітлюючи бібліографічні посібники, в яких відображено революційні події початку ХХ ст. та ті, де містяться про них матеріали, ми уже згадували окремі з покажчиків змісту періодичних видань у попередніх дослідженнях з цієї тематики [5–7]. Проте й дотепер нами не виявлено робіт, в яких бібліографічні покажчики змісту часописів і газет розглядалися б окремо як важливе джерело з історії національно-визвольних змагань українського народу 1917–1921 рр. З огляду на це, мета дослідження – аналіз бібліографічних покажчиків змісту періодичних видань як безпосередньо присвячених визвольним змаганням українців революційної доби, так і тих, що містять окремі розділи з літературою про ці події.

Важливими джерелами з пошуку інформації про революційні події в Україні є покажчики змісту окремих радянських періодичних видань, що видавалися в УСРР під час українізації у 1920-ті рр. та на початку 30-х років ХХ ст. і згорнули свою діяльність з початком масових репресій в СРСР. Це насамперед журнал «*Літопис революції*» – друкований орган Інституту історії Комуністичної партії і революції в Україні при ЦК КП(б)У, що упродовж 1922–1933 рр. виходив у Харкові. У 1933 р. до нього було підготовлено перший відомий систематичний покажчик змісту. У 1957 р. під час так званої «відлиги» в СРСР з'являється друге видання покажчика цього журналу, укладене Ф. Сараною [12]. Цінність покажчика в тому, що він містить не лише літературу з більшовицькими поглядами і оцінками визвольних змагань.

Другим за хронологією став покажчик журналу «*Листи до Приятелів*», укладений у 1964 р. представником української діаспори в США Р. Савицьким [14]. Видання складається з двох частин: перша охоплює

матеріали за 1953–1963 рр., а друга за 1964–1968 рр. Окремі події революційних часів висвітлено у літературі розділу «Історія; Мемуаристика», а також в «Оглядах книжок, журналів». Прикладом є праці: Н. Гірняка «Останній акт трагедії УГА», Л. Панківського «книга про УСС» та С. Ріпецького «Укр. Січове Стрілецтво». У покажчику представлено літературу, що відображає погляди учасників подій –представників національних сил.

У 1970 р. в УРСР виходить покажчик до щомісячного українського літературно-мистецького та громадсько-політичного журналу «*Життя й революція*» [13] в якому упродовж 1925–1934 рр. публікувалися праці різних літературних жанрів, а також політичні, економічні, історичні статті, пов'язані з революційною тематикою. Покажчик підготовлено співробітницею бібліотеки ім. КПРС Н. М. Ревою. Аналогічно до покажчика «Літопис революції» видання містить чимало незаангажованих матеріалів періоду «українізації».

У 1980 рр. була започаткована серія систематичних покажчиків до змісту «Українського історичного журналу» (УІЖ) за 1957–1966 рр. (Київ, 1986), 1967–1976 рр. (Київ, 1982) та 1977–1986 рр. (Київ, 1987), який почав виходити у період «відлиги». Покажчики мають розділ «Велика Жовтнева соціалістична революція, перемога радянської влади, розгром іноземної воєнної інтервенції та внутрішньої контрреволюції». Проте у наш час ці видання фактично втратили наукову цінність на відміну від трьох наступних покажчиків змісту УІЖ, що з'явилися в роки незалежності України і охоплюють літературу за 1987–2001 рр. (Київ, 2004), за 2002–2011 рр. (Київ, 2012) та за 2012–2016 рр. (Київ, 2017). Щоправда, в усіх цих покажчиках матеріали про національно-визвольні змагання подано у параграфі під назвою «Історія України 1917–1920 рр.».

3-поміж видань діаспори другої половини ХХ ст. своєрідним аналогом УІЖ, але з національної спрямованістю, був часопис «*Український історик*» (УІ) [15], що виходив у США у 1965–2002 рр. за редакцією Л. Винара. Видання містить дослідження, приурочені визвольним змаганням у Галичині та Наддніпрянській Україні упродовж 1914–1923 рр., а також визначним особистостям – М. Грушевському, К. Левицькому, С. Петлюрі та ін. У 1993 р. вийшов перший покажчик змісту журналу УІ, в якому представлено літературу за попередні – 1963–1992 роки. Серед головних тем – «50-ліття Української Національної Революції» (1967, том VI), три томи журналу за 1966, 1984 та 1991 роки присвячені

М. Грушевському. Тематичними рубриками у низці номерів журналу були: «Воєнна історіографія» (1970), «Грушевська яна» (1972), «Симон Петлюра» (1974) та ін. 3-поміж досліджень революційної доби покажчик інформує про праці: І. Витановича «Аграрна політика українських урядів революції й визвольних змагань, 1917–1920» (1967, № 3–4), І. Каменецького «Німецька політика супроти України в 1918-му році та її історична генеза» (1968, № 1–4; 1969, № 1–3), Б. Мартоса «Перші кроки Центральної Ради (1973, № 3–4), Н. Полонської-Василенко «Революція 1917: Спогади» (1988, № 1–4; 1989, № 1–3), М. Шляхтиченка «До історії Директорії Української Народної Республіки» (1965, № 1–4).

У 1999 р. з'явилося друге доповнене і розширене видання покажчика УІ [13], яке містить бібліографію статей, рецензій, допоміжні покажчики, зокрема документальних публікацій часопису за 1963–1997 рр. Серед статей, приурочених визвольним змаганням, варто виокремити працю С. Витвицького «Галичина у міжнародній політиці в 1914–1923 роках» (1995. – XXXI. – Ч. 1–4), дослідження Н. Р. Кічігіна «Аграрне питання Центральної Ради на сторінках «Українського історика» (1994. – XXXI. – Ч. 1–4).

Упродовж 1929–1939 рр. на західноукраїнських землях у складі Польщі у львівському видавництві «Червона Калина» (ЧК) виходив військово-історичний журнал «*Літопис Червоної Калини*» (ЛЧК), а також щорічні «*Історичні календарі-альманахи Червоної Калини*». У ЛЧК висвітлювалася визвольна боротьба українського народу на західноукраїнських землях упродовж 1914–1923 рр. Свої спогади у журналі публікували воєначальники і стрільці УГА, Армії УНР, Січові Стрільці, а також військові Українського флоту. Редакція Літопису значну увагу приділяла питанням воєнної історії та історії українського війська. Ознайомитися зі змістом журналу можна на сайті «Електронний архів українського визвольного руху», а його бібліографічний зміст, як і щорічних «Історичних календарів-альманахів», розкрито в історико-бібліографічному дослідженні В. Передирій «Видання «Червоної Калини» (1922–1939)» [11].

3-поміж періодичних видань, що містять окремі розділи або праці про революційні події, варто згадати «*Літературно-науковий вісник*» (ЛНВ), який також виходив у Львові у 1898–1932 рр. Продовженням його став журнал під назвою «*Вістник: місячник літератури мистецтва, науки й громадського життя*», що видавався упродовж 1933–1939 рр. за редакцією Д. Донцова. У роки незалежності України побачили світ

систематичні покажчики змісту ЛНВ (Київ; Нью-Йорк, 2000), укладач Б. Ясінський [20], і «Вістника» (Київ; Вашингтон; Нью-Йорк, 2002), підготовленого бібліографами Т. Добко і Б. Ясінським [4]. У бібліографічному виданні ЛНВ за 1898–1932 рр., крім досліджень, документів і матеріалів, присвячених революційній добі, міститься також покажчик рецензій на окремі з них. Вказані бібліографічні видання цінні для вивчення революційної доби на західноукраїнських землях.

У 2003 р. співробітниками Національної парламентської бібліотеки України (нині Національна бібліотека імені Ярослава Мудрого), а в 2011 р. – наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету (ПНУ) ім. Василя Стефаника було підготовлено покажчики змісту громадсько-політичного і літературно-наукового місячника «Червоний шлях (1923–1936)» (ЧШ) [19; 20], що був заснований і видавався у Харкові. Зазначені покажчики відрізняються своєю структурою. У першому з них матеріали часопису подано у тематичних розділах за галузями знань, у другому зміст кожного номеру журналу представлено окремо. Для дослідників революційних часів цікавим може бути розділ першого покажчика «Суспільні науки», з параграфами з історії і політики. У них представлено праці радянських вчених з цієї тематики, зокрема, в 11 номерах за 1927 р. – дослідження «Історія революції», у № 4 за 1926 р. – праця Г. В. Клунного «Боротьба за селянство: Земельні закони контрреволюційних урядів за час революції на Україні», у № 9 за 1925 та № 7/8 за 1927 р. – робота І. Борщака «Польський наступ на Україну 1920 р. у міжнародній політиці». У покажчиках також можна виокремити нарис М. О. Скрипника «Начерк історії пролетарської революції на Україні» (ЧШ, 1923, № 3) та розділи із книги Б. Козельського «Шляхи зради, авантюри» – «Григор'євщина» (ЧШ, 1925, № 5) і «Зимовий похід» (ЧШ, 1925, № 10). Вони розкривають бачення тих подій українцями, які сприйняли більшовицькі ідеї.

У сучасній Україні з'явилася можливість укладати систематичні покажчики змісту журналів української діаспори та еміграції. Прикладом є нове бібліографічне видання уже згаданого журналу «Листи до Приятелів (1953–1968)» [10]. Один з його розділів – «Історія» містить параграф «Часи визвольних змагань і радянського терору (1917–1940 рр.)», де подано літературу про революційну добу. Інтерес дослідників можуть викликати такі статті: К. В. Варварків «Українська революція в дебатах і документах Конгресу ЗДА», М. Добрянський «Великодержавна концепція української національної революції 1917 року», Т. Олесюк «До боротьби

за західні границі : (Із споминів учасника)», «40-ліття Зимового Походу», «Чому» (Запитання і відповіді щодо листопадових днів 1918–1921 рр.).

Окремий підрозділ – «Національно-визвольні змагання (1917–1920 рр.)» містить систематичний покажчик українського суспільно-політичного, літературного і наукового часопису-місячника Організації Українських Націоналістів (революційної) «Визвольний шлях» * [2], який був заснований і видавався у Лондоні з 1948 р. У виданні представлено дослідження, які публікувалися на сторінках часопису у 1948–1998 рр.

Праці про революційну добу з радянських часів відображено також у систематичному покажчику змісту журналу «Сучасність» за 1961–2003 рр. (Львів, 2003) [1]. Цілий розділ «У полум'ї революції і громадянської війни» включає покажчик змісту сучасного українського культурологічного журналу «Хроніка 2000» за 1992–2007 рр. [17].

У 2016 р. фахівцями Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника Л. Ільницькою та О. Хміль підготовлено систематичний покажчик змісту журналу «Книгар» [8], який виходив в роки революції. Особливо багатий актуальними матеріалами з визвольних змагань розділ «Критика і бібліографія», де, зокрема, поміщено рецензії на політико-агітаційні видання тих часів.

Насамкінець, фахівці Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого підготували електронний покажчик «Українська революція 1917–1921 рр. на сторінках журналів «Визвольний шлях» та «Український історичний журнал» (1991–2016)» (Київ, 2018).

Існують також покажчики змісту газет української діаспори західної півкулі, де публікувалося чимало матеріалів про революційну добу. Прикладом є покажчик змісту газети «Свобода» [21] – першого друкованого видання Українського Народного Союзу, створеного у 1894 р. у США. Матеріали газети повідомляли про хід революції, розміщуючи на своїх сторінках відозви, постанови, рішення та угоди Української Центральної Ради за 1917–1918 рр.

Після Другої світової війни найпоширенішою газетою української діаспори в Європі та Америці були «Українські вісті». Її автори також не

* Покажчик існує лише як оправлена машинописна копія у двох примірниках, один з яких зберігається у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і надається читачам у читальній залі довідково-бібліографічних видань, другий у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого.

оминали тему українських визвольних змагань 1917–1921 рр. Як наслідок, останній редактор видання С. Козак підготував два бібліографічні покажчики змісту цієї газети. Перший укладений у двох томах називається «Українські вісті за 1945–2000 рр.» (Київ, 2010). Матеріали в ньому подано за хронологією. Другий – систематичний покажчик у трьох томах під назвою «Історія української діаспори на сторінках часопису «Українські вісті» (Німеччина, 1945 – США, 2000)» [9]. Література про національно-визвольні змагання революційної доби представлена у третьому розділі першого тому «Слідами нашої історії».

До цієї групи бібліографічних джерел можна віднести бібліографічний довідник українознавчих матеріалів «Джерела альтернативного українознавства (Європа, 1940–1945 р.)», підготовлений Б. Грановським (Київ, 2002). Видання висвітлює матеріали періодичних видань української діаспори в Європі, радянської влади, німецької окупаційної адміністрації в Україні та проводу ОУН–УПА часів Другої світової війни. Посібник структурований за хронологічно-алфавітним принципом і має предметно-тематичний покажчик, що включає рубрики: «Більшовизм в Україні», «Військова справа», «Громадсько-політичні рухи», «Грушевськознавство», «Державотворення», «Діячі (історії) національні герої», в яких вказано статті з революційної доби.

Отже, з 30-х років ХХ ст. і до нинішнього часу світ побачив низку покажчиків змісту періодичних видань, присвячених революційним подіям 1917–1921 рр. Їх творцями були як українські радянські вчені-бібліографи, так і українські дослідники з діаспори. Найбільш цінними з них є покажчики змісту, укладені на основі періодичних видань українського зарубіжжя, у їхніх публікаціях відображено національні ідеї та цілі представників українського народу – героїв-творців української держави. Заборонені в СРСР та радянській Україні, нині ці видання є багатим джерелом інформації про особливості та специфічні риси революційної доби 1917–1921 рр. Водночас зміст ще цілої низки періодичних видань революційного і пореволюційного періодів залишається маловідомим для сучасних дослідників. Прикладом є «Вісті комбатанта», «За державність», «Голос державника», «Україна і світ» та ін. Ці часописи повинні стати базою для підготовки нових покажчиків змісту, де, без сумніву, буде присутня революційна тематика.

Цінними для вказаної теми досліджень є сучасні покажчики змісту насамперед українських і радянських періодичних видань, що виходили в

середині 20-х – на початку 30-х років ХХ ст., а також української періодики на окупованих західноукраїнських землях міжвоєнного періоду. Революційна тематика не виходить з поля зору й сучасних періодичних видань, а поява покажчиків їх змісту лише полегшує роботу дослідників.

Отже, кількість і тематика розглянутих бібліографічних покажчиків змісту дає змогу стверджувати, що такі видання нині утворюють окрему важливу групу бібліографічних джерел з історії Української революції 1917–1921 рр., поповнення якої є актуальним питанням сьогодення.

Список бібліографічних посилань

1. *Бібліографічний довідник журналу «Сучасність». 1961–2003* / ред.-упоряд. Микола Чубук. Львів : Кальварія, 2003. 480 с.
2. *Визвольний шлях 1948–1998 : систематичний покажчик змісту*. [Ч. 1] / Нац. парламент. б-ка України, Укр. інформ. служба в Лондоні ; уклад. : С. К. Бабиць, Г. І. Гамалій, К. В. Камінська [та ін.]. Київ, 1999. 278 с. На правах рукопису.
3. Вольський О. Комунізм і селянство. *Знай.ua*. 2017, 23 трав. URL : <https://znaj.ua/history/komunizm-i-selyanstvo-chastyyna-persha>
4. Добко Т. *Вісник : місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя, 1933–1939 : систематичний покажчик змісту* / Т. Добко, Б. Ясінський ; НАН України, НБУВ, Б-ка Конгресу США, НТШ. Київ ; Вашингтон ; Нью-Йорк, 2002. 340 с.
5. Добко Т. Бібліографічні посібники з історії національно-визвольних змагань українського народу (1917–1921 рр.) (перша половина ХХ ст.) / Тетяна Добко, Олександр Дуднік. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 6. С. 29–38.
6. Добко Т. Бібліографічні покажчики з історії національно-визвольних змагань українського народу 1917–1921 рр. (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) / Тетяна Добко, Олександр Дуднік. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 1. – С. 34–44.
7. Добко Т. Біобібліографічні посібники з історії національно-визвольних змагань українського народу (1917–1921 рр.) як джерело енциклопедичних досліджень / Тетяна Добко, Олександр Дуднік. *Українська енциклопедистика. Регіональний аспект* : матеріали V Міжнар. наук. конф. «Українська енциклопедистика» / НАН України, Ін-т енциклопед. дослідж. Київ, 2017. С. 34–43.
8. Ільницька Л. *Журнал «Книгарь»: літопис укр. письменства (1917–1920) : систематичний покажчик змісту* / Л. Ільницька, О. Хміль ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника. Львів, 2016. 393 с.
9. Козак С. *Історія української діаспори на сторінках часопису «Українські вісті» (Німеччина, 1945 – США, 2000) : систематичний покажчик змісту* : у 3 т. / С. Козак. Київ : Ярославів Вал, 2017–2018.
10. *Листи до Приятелів: книжки 1–176 (1953–1968)* : систематичний покажчик змісту / Нац. парламент. б-ка України, Наук. тов-во ім. Шевченка ; уклад. Є. Бабиць, В. Патока. Київ ; Нью-Йорк : Одігітрія, 2002. 167 с.

11. Передирій В. А. *Видання «Червоної Калини» (1922–1939): історично-бібліографічне дослідження* / В. А. Передирій; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка. Львів, 2004. 357 с.
12. Показчик до журналу «Літопис революції». *Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР [при Раді Міністрів УРСР]* / Ф. К. Сарана. 1957. № 3 (29). С. 99–128; № 4 (30). С. 111–146.
13. Рева Н. М. *«Життя й революція». 1925–1934 систематичний показчик змісту* / Н. М. Рева; АН УРСР, Львів. наук. б-ка. Львів, 1970. [3], 168 с.
14. Савицький Р. *Індекс журналу Листви до Приятелів: у 2 ч.:* [бібліогр. показч.]. / Р. Савицький. Крен форд; Нью Джерсі: Вид. «Ключі», 1964. 151 с.
15. *Український історик: журнал українського історичного товариства: показч. змісту 1963–1992* / упоряд.: М. Гавур, В. Шандра; АН України, Ін-т укр. археографії, Укр. іст. т-во, Історіогр. коміс. Нью Йорк; Київ; Мюнхен, 1993. 114 с. (Науково-довідкові видання з історії України; вип. 27).
16. *Український історик: журн. історії і українознавства, 1(140). Рік XXXVI: показч. змісту за роки 1963–1997* / упоряд. Л. Сакада. Нью-Йорк; Торонто; Київ; Львів; Мюнхен, 1999. 174 с.
17. *Хроніка 2000: систем. показч. змісту* / редкол.: Ю. Буряк [та ін.]; авт.-уклад.: С. Бабич, В. Патока. Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2008. 363 с.
18. *Червоний шлях (1923–1936): систематичний показчик змісту* / Нац. парлам. б-ка України; упоряд.: Н. В. Лощинська, А. С. Захаркіна. Київ, 2003. 215 с.
19. *Червоний шлях: громадсько-політичний і літературно-науковий місячник (1923–1936 рр.): бібліографічний показчик змісту часопису (на матеріалах фонду «Рідкісна книга») / уклад. С. В. Олейник; наук. б-ка ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаніка». Івано-Франківськ, 2011. 82 с.*
20. Ясінський Б. *Літературно-науковий вісник: показчик змісту. Том 1–109 (1898–1932).* / Б. Ясінський. Київ; Нью-Йорк: Смолоскип, 2000. 544 с. (Записки наукового товариства ім. Шевченка, Філологічна секція, т. 213).
21. *Svoboda: a select index: official publication of the Ukrainian National Association, INC. A Fraternal Association: Vol. 4: August 1914 to December 1918 / Immigration history research center; ed.: W. Anastazievsky, comp.: R. Stepchuk. Saint Paul, 1994. 394 p.*

References

1. Chubuk, M. (2003). *Bibliografichnyi dovidnyk zhurnalu «Suchasnist»*. 1961-2003 [Bibliographic guide to the journal «Modernity». 1961-2003]. Lviv, Ukraine: Kalvariya. [In Ukrainian].
2. Babych, Ye. K., Gamalii, G. I., Kaminska, K. V. (1999). *Vyzvolnyi shlyakh 1948-1998: systemaychnyi pokazhchik zmistu*. [Ch. 1] [The liberation way of 1948-1998: syst. pointer content.]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

3. Volskyi, O. (2017). *Komunizm i selianstvo* [Communism and peasantry]. Znaj. ua. 23 trav. URL: <https://znaj.ua/history/komunizm-i-selyanstvo-chastyna-persha>. [In Ukrainian].
4. Dobko, T. (2002). *Visnyk: misiachnyk literatury, mystectva, nauky i gromadskogo zhyttia, 1933-1939: systemaychnyi pokazhchik zmistu* [Herald: A Month of Literature, Arts, Science and Public Life, 1933-1939: Sist. index of content]. Kyiv; Vashington; Nyu-York, Ukraine. [In Ukrainian].
5. Dobko, T., Dudnik, O. (2017). *Bibliografichni posibnyky z istorii nacionalno-vyzvolnykh zman ukrayinskogo narodu (1917-1921 rr.) (persha polovyna XX st.)* [Bibliographic indexes to the history of the Ukrainian people's national liberation struggles (1917-1921) (first half of the 20th century)]. *Bibliotechnyi visnyk*. 6(242), (29-380). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Dobko, T., Dudnik, O. (2018). *Bibliografichni posibnyky z istorii nacionalno-vyzvolnykh zman ukrayinskogo narodu (1917-1921 rr.) (druga polovyna XX st. - pochatok XXI st.)* [Bibliographic indexes to the history of the Ukrainian people's national liberation struggles (1917–1921) (the second half of the 20th century and the beginnings of the 21st century)] *Bibliotechnyi visnyk*. 1(243) (34-44). Ukraine. [In Ukrainian].
7. Dobko, T., Dudnik, O. (2017). *Bibliografichni posibnyky z istorii nacionalno-vyzvolnykh zman ukrayinskogo narodu (1917-1921 rr.) yak dzherelo encyklopedychnykh doslidzhen* [Bibliographic indexes to the history of the Ukrainian people's national liberation struggles (1917-1921) as a source of bibliographic research]. *In Ukrayinska encyklopedystyka. Regionalnyi aspekt: materialy V Mizhnar. nauk. konf. «Ukrayinska encyklopedystyka»* [materials of the V International scientific conference «Ukrainian's Encyclopedic»]. (34-43). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
8. Ilynska, L. (2016). *Zhurnal «Knygar»: litopys ukrainskogho pismenstva (1917-1920): systematychnyi pokazhchik zmistu*. [Journal «Knygar»: Chronicle of Ukrainian Literature (1917-1920): Sist. Index of content]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
9. Kozak, S. (2017-2018) *Istoriia ukrayinskoï diaspori na storinkakh chasopysu «Ukrayinski visti» (Nimechchyna, 1945 - SShA, 2000): systemnyi pokazhchik zmistu: u 3 t.* [The history of the Ukrainian Diaspora on the pages of the Ukrainian News Magazine (Germany, 1945-USA, 2000): sist. Index of content: 3 t.]. Kyiv, Ukraine: Yaroslaviv Val. [In Ukrainian].
10. Babych, Ye., Patoka, V. (2002). *Lysty do Pryiateliv: knyzhky 1-176 (1953-1968): systematychnyi pokazhchik zmistu*. [Letters to the friends: books 1-176 (1953-1968): syst. Index of content]. Kiyiv; New York, Ukraine: Odigitriya. [In Ukrainian].
11. Peredyrii, V. A. (2004). *Vidannya «Chervonoyi Kalyny» (1922-1939): ist.-bibliografichne doslidzhennia*. [The edition of «Red Kalina» (1922-1939): the historian-bibliographer. research]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
12. Sarana, F. K. (1957). *Pokazhchik do zhurnalu «Litopys revolyucii»* [The index to the magazine «Chronicle of the Revolution»]. *Naukovo-informaciyni Biuletyn Arhivnoho upravlinnya URSR (pry Radi Ministriv URSR)* no. 3 (29), no. 4 (30). [In Ukrainian].

13. Reva, N. M. (1970). «*Zhyttia j revolyuciia*». 1925-1934: *systematychnyi pokazhchik zmistu*. [«Life and revolution». 1925-1934: syst. index of content]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
14. Savickyi, R. (1964). *Indeks zhurnalny Lysty do pryiateliv: u 2 ch.: (bibliogr. pokazhchik)*. [Letters to the friends: in 2 parts.: [bibliogr. index.]. Krenford ; Nyu Dzheri, USA: Vid. «Klyuchi». [In Ukrainian].
15. Gavur, M., Shandra, V. (1993). *Ukrayinskyi istoryk: zhurnal ukrayinskoho istorychnoho tovarystva: pokazhchik zmistu 1963-1992*. [Ukrainian historian: journ. Ukrain. society: index of content 1963-1992]. New York; Kyiv; Munhen, USA, Ukraine, Germany. [In Ukrainian].
16. Sakada, L. (1999). *Ukrayinskyj istoryk: zhurnal istorii i ukrayinoznavstva, 1(140). Rik XXXVI: pokazhchik zmistu za roky 1963-1997*. [Ukrainian historian: journ. History and Ukrainian Studies, 1 (140). Year XXXVI: index content for the years 1963-1997]. Toronto; Kyiv; Lviv; München, Canada, Ukraine, Germany. [In Ukrainian].
17. Babych, Ye., Patoka, V. (2008). *Hronika 2000: systematychnyi pokazhchik zmistu*. [Chronicles 2000: syst. index of content]. Kyiv, Ukraine: Fond spriyannya rozvytku mistectv. [In Ukrainian].
18. Loshynska, N. V., Zaharkina, A. S. (2003). *Chervonyi shliakh (1923–1936): systematychnyi pokazhchik zmistu*. [The Red Way (1923-1936): syst. index of content]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
19. Olejnyk, S. V. (2011). *Chervonyi shliakh: gromadsko-politichni i literaturno-naukovyi misiachnyk (1923-1936 rr.): bibliografichni pokazhchik zmistu chasopysu (na materialah fondu «Ridkisa knyga»)*. [The Red way: public-political and literary-scientific month (1923–1936): bibliographer. index the content of the journ. (on materials of the Fund «Rare Book»)]. Ivano-Frankivsk, Ukraine. [In Ukrainian].
20. Yasynskyi, B. (2000). *Literaturno-naukovyi visnyk: pokazhchik zmistu. Tom 1–109 (1898-1932)*. [Literary and scientific journal: index. content. Volume 1-109 (1898-1932)]. Kyiv; New York, Ukraine, USA: Smoloskyp. [In Ukrainian].
21. Stepchuk, R. (Comp.). (1994). *Svoboda: a select index: official publication of the Ukrainian National Association, INC. A Fraternal Association*. (W. Anastazievsky (Ed.)). (Vol. 4). Saint Paul, USA: Immigration history research center.

Oleksandr Dudnik,
PhD (in History), Senior Researcher,
Vernadsky National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: dudn70@ukr.net
tel.: (068) 151 74 13

Liberation Struggle of the Ukrainian People (1917-1921): Reflection in Bibliographic Indexes of Content

The article highlights and analyzes the bibliographic indexes of the contents of periodicals in which the history of the national liberation struggles of the Ukrainian people from the beginning of the 20th century is reflected. The indexes of the content, which were concluded on the basis of periodicals of Ukraine overseas, Ukrainian Soviet periodicals of the 20th and early 30th years of the twentieth century, as well as Ukrainian periodicals in the occupied West Ukrainian lands of the interwar period, were considered. At the same time, the content of a number of periodicals of the revolutionary and post-revolutionary periods remains little known to contemporary researchers. An example is the «Visti kombatanta», «За державніст'», «Golos derzhavnyka», «Ukrayina i svit».

Keywords: Ukrainian revolution of 1917–1921, periodicals, bibliographic indexes of magazine content, indexes of the content of newspapers, Ukrainian Diaspora.

Стаття надійшла до редакції 8.04.2019 р.